

Doctor honoris causa

Encho Nedyalkov Gerganov

ISBN: 978-80-8094-656-2

Edícia **Doctor honoris causa**

zv. 16

Encho Nedyalkov Gerganov

Univerzita Konštantína Filozofa

Nitra 2009

© Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre 2009

ISBN 978-80-8094-656-2

EAN 9788080946562

Slávnostná inaugurácia

Rektor Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre prof. RNDr. Libor Vozár, CSc., udelil dňa 11. novembra 2009 na slávnostnom zasadnutí Vedeckej rady Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre rozšírenom o vedecké rady fakult, čestný titul doctor honoris causa (Dr.h.c.) významnému lingvistovi a kulturológovi **prof. Ianovi Francis Hancockovi, PhD.**, z Univerzity v Austine, Texase, USA a významnému kognitívnemu psychológovi a lingvistovi **prof. Enchovi Nedyalkov Gerganovovi, PhD.**, z Novej bulharskej univerzity v So-fii, Bulharsko.

Vaše Magnificencie, Vaše Spectability, Vaše Honorability,
vážení členovia vedeckých rád, ctení hostia,
vážené kolegyne, vážení kolegovia, milí študenti!

Z poverenia Jeho Magnificencie, profesora doktora Libora Vozára, kandidáta vied, rektora Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, otváram slávnostné zasadnutie Vedeckej rady Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, rozšírené o vedecké rady fakúlt, ktoré sa koná pri príležitosti udelenia čestného titulu „doctor honoris causa“ dvom výnimočným osobnostiam a zároveň blízkym spolupracovníkom našej univerzity:

- významnému lingvistovi a kulturológovi, profesorovi **Ianovi Francis Hancockovi**, philosophie doctor, z Texaskej univerzity v Austine, Spojené štáty americké
- a
- významnému kognitívnemu psychológovi a lingvistovi, profesorovi **Enchovi Nedyalkov Gerganovovi**, philosophie doctor, z Novej bulharskej univerzity v Sofii, Bulharsko.

Dnešná akademická slávnosť je o to významnejšia, že sa koná v jubilejnom roku, v ktorom sme oslávili 50. výročie vysokoškolského vzdelávania na našej alma mater.

*Honourable rectors, deans, vice – rectors, vice - deans,
dear guests, ladies and gentlemen.*

It is my great honour to open the session of the Scientific board of Constantine the Philosopher University in Nitra extended by Scientific Boards of the Faculties which is held on the occasion of awarding the ‘Doctor honoris causa’ degree.

I would also like to welcome our dear guests:

- *significant linguist and cultural scientist professor **Ian Francis Hancock**, philosophie doctor, from the University of Texas at Austin, USA*
and
- *significant cognitive psychológist and linguist professor **Encho Nedyalkov Gerganov**, philosophie doctor, from the New Bulgarian University at Sofia, Bulgaria.*

Vážené slávnostné zhromaždenie,
vážené dámy a páni!

Dovoľte mi, v tejto sviatočnej a jedinečnej chvíli, srdečne privítať v aule Univerzity Konštantína Filozofa:

- Jeho Magnificenciu, profesora doktora **Libora Vozára**, kandidáta vied, rektora Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Na dnešnej slávnosti srdečne vítam:

- Jej Honorabilitu, profesorku doktorku **Evu Malú**, kandidátku vied, prorektorku Univerzity Konštantína Filozofa,
- Jeho Honorabilitu, docenta doktora **Miroslava Tvrdoňa**, philosophiae doctor, prorektora Univerzity Konštantína Filozofa.
-

Ďalej srdečne vítam:

- profesorku **Janku Hečkovú**, kandidátku vied, predsedníčku Akademického senátu Univerzity Konštantína Filozofa,
- inžinierku **Lubicu Ehrenholdovú**, kvestorku Univerzity Konštantína Filozofa.

V aule Univerzity Konštantína Filozofa srdečne vítam:

- Jej Spectabilitu, profesorku doktorku **Evu Sollárovú**, kandidátku vied, dekanu Fakulty sociálnych vied a zdravotníctva,
- Jej Spectabilitu, profesorku doktorku **Gabrielu Porubskú**, kandidátku vied, dekanu Pedagogickej fakulty,
- Jeho Spectabilitu, doktora **Attilu Komzsíka**, philosophie doctor, dekana Fakulty stredoeurópskych štúdií,
- Jej Honorabilitu, profesorku inžinierku **Zdenku Rózovú**, kandidátku vied, ktorá zastupuje profesora doktora Ľubomíra Zelenického, kandidáta vied, dekana Fakulty prírodných vied,
- Jeho Honorabilitu, doktora **Igora Lomnického**, philosophie doctor, ktorý zastupuje profesorku doktorku Zdenku Gadušovú, kandidátku vied, dekanu Filozofickej fakulty.

Srdečne vítam Ich Honorability, prodekanov Fakulty sociálnych vied a zdravotníctva, Filozofickej fakulty, Fakulty prírodných vied, Fakulty stredoeurópskych štúdií a Pedagogickej fakulty.

Je pre nás veľkou ct'ou, že pozvanie na dnešnú akademickú slávnosť prijali emeritní rektori, dekani a doctor honoris causa Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre:

- profesor doktor **Michal Soták**, doktor vied, dekan emeritus,

-
- profesor doktor **Ondrej Šedivý**, kandidát vied, dekan emeritus,
 - profesor doktor **Peter Liba**, doktor vied, rektor emeritus,
 - senátor honoris causa profesor doktor inžinier **Daniel Kľuvanec**, kandidát vied, rektor emeritus,
 - a doctor honoris causa **Ladislav Ťažký**.

V aule Univerzity Konštantína Filozofa si dovoľujem čo najsrdečnejšie privítať našich vzácných hostí – predstaviteľov slovenských a českých univerzít, ktorí prijali pozvanie na našu akademickú slávnosť:

- Jeho Magnificenciu, doktora honoris causa, profesora inžiniera **Mikuláša Látečku**, philosophiae doctor, rektora Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre,

-
- Jej Magnificenciu, profesorku inžinierku **Vieru Cibákovú**, kandidátku vied, rektorku Vysokej školy ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave,
 - Jeho Magnificenciu, doktora honoris causa, profesora inžiniera **Karola Poláka**, doktora vied, rektora Vysokej školy v Sládkovičove,
 - Jeho Magnificenciu, profesora doktora **Jána Sváka**, kandidáta vied, rektora Bratislavskej vysokej školy práva v Bratislave,
 - Jeho Honorabilitu, docenta inžiniera **Miroslava Havlíčka**, kandidáta vied, prorektora Mendelovej zemédelskej a lesníckej univerzity v Brne,
 - Jeho Honorabilitu, profesora doktora **Juraja Černáka**, kandidáta vied, prorektora Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach,
 - Jeho Honorabilitu, docenta inžiniera **Ľubomíra Striešku**, kandidáta vied, prorektora Ekonomickej univerzity v Bratislave,
 - Jeho Honorabilitu, profesora doktora **Ivana Šimovčeka**, kandidáta vied, prorektora Trnavskej univerzity v Trnave,
 - Jeho Honorabilitu, docenta doktora **Jána Daneka**, kandidáta vied, prorektora Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave,
 - Jej Honorabilitu, docentku inžinierku **Janu Burgerovú**, philosophiae doctor, prorektorku Prešovskej univerzity v Prešove,

-
- Jej Honorabilitu, doktorku **Melindu Nagy**, philosophiae doctor, prorektorku Univerzity Jánosa Selyeho v Komárne,
 - Jej Honorabilitu, profesorku doktorku **Alžbetu Mrázovú**, philosophiae doctor, prorektorku Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave,
 - Jeho Honorabilitu, profesora doktora **Viliama Fishera**, kandidáta vied, prorektora Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave,
 - Jeho Honorabilitu, profesora inžiniera **Ivana Kneppa**, doktora vied, prorektora Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne.

Naše pozvanie prijali aj dekaní fakúlt Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre:

- Jeho Spectabilita, profesor, inžinier **Daniel Bíro**, kandidát vied, dekan Fakulty agrobiológie a potravinových zdrojov,
- Jeho Spectabilita, profesor, inžinier **Jozef Bulla**, doktor vied, dekan Fakulty biotechnológií a potravinárstva.

Dovoľujem si osobitne privítať :

- pána **Ľudovíta Galbavého**, splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity,
- pani **Emíliu Kršíkovú**, štátnu tajomníčku Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky,

-
- pána **Augustína Jozefa Langa**, štátneho tajomníka Ministerstva kultúry Slovenskej republiky,
 - pani **Nadeždu Šebovú**, generálnu riaditeľku Sekcie sociálnej a rodinnej politiky Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

Naše privítanie patrí aj:

- Jeho Excelencii **Ognianovi Garkovovi**, veľvyslancovi Bulharskej republiky.

Je pre nás čťou, že pozvanie na našu akademickú slávnosť prijali poslanci Národnej rady Slovenskej republiky:

- pán **Pavol Abrahan**,
- pán **Vladimír Faič**,
- pán **Tomáš Galbavý**,
- pán **Pavol Glenda**,
- pán **Pavol Goga**,
- pán **Ján Kovarčík**,
- pán **László Szigeti**,
- a pán **Ján Valocký**, poslanec Národnej rady a riaditeľ Fakultnej nemocnice v Nitre.

V Aule Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre srdečne vítam aj ďalších vzácnych hostí:

-
- doktora **Jána Salaja**, doktora vied, riaditeľa Ústavu genetiky a biotechnológií rastlín Slovenskej akadémie vied v Nitre,
 - doktora **Mateja Ruttkaya**, kandidáta vied, riaditeľa Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied v Nitre,
 - inžiniera **Júliusa Oszlányiho**, kandidáta vied, riaditeľa Ústavu krajinnej ekológie Slovenskej akadémie vied v Bratislave,
 - magistru **Danu Peškovičovou**, philosophie doktor, zástupkyňu riaditeľky Centra výskumu živočíšnej výroby v Nitre.

Je pre nás ct'ou, že na dnešnej slávnosti môžeme osobitne privítať:

- pána **Milana Belicu**, predsedu Nitrianskeho samosprávneho kraja,
- pána **Jozefa Dvonča**, primátora Mesta Nitra,
- pána **Juraja Horvátha**, prednostu Obvodného úradu v Nitre,
- pána **Stanislava Ivaničku**, riaditeľa Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Nitre,
- dôstojného pána **Ivana El'ka**, seniora Dunajsko-Nitrianskeho seniorátu,
- plukovníka inžiniera **Jozefa Zelenku**, philosophiae doctor, riaditeľa Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru v Nitre,
- podplukovníka inžiniera **Juraja Andrašku**, riaditeľa Úradu justičnej a kriminálnej polície v Nitre.

Osobitne srdečne medzi nami vítame zástupcov programu **Dekáda začleňovania rómskej populácie 2005 - 2015**, ako aj účastníkov medzinárodnej konferencie „**Dni sociálnej práce**“ a „**InteRRa8**“.

Zároveň si dovoľujem privítať všetkých ďalších predstaviteľov verejného a kultúrneho života nášho regiónu, všetkých priateľov, priaznivcov a podporovateľov našej Alma mater.

Vážené slávnostné zhromaždenie,

dôležitosť a vážnosť tejto chvíle, umocňuje aj prítomnosť členov Správnej rady, akademických senátov, Vedeckej rady Univerzity Konštantína Filozofa a vedeckých rád fakúlt, fakultnej nemocnice Nitra, prítomnosť všetkých vás, vážené kolegyně a kolegovia, vážení administratívni a technickí pracovníci a milí študenti, ktorí ste prijali

pozvanie Jeho Magnificencie, rektora Univerzity Konštantína Filozofa, na slávnosť udelenia čestných titulov „doctor honoris causa“.

Vaša Magnificencia, vážený pán rektor, dovoľujem si Vás požiadať o oboznámenie prítomných s výsledkami rokovania Vedeckej rady a o súhlas k inaugurácii.

I would like to ask the Honourable Rector professor Libor Vozár to present the results from the session of the University Scientific board.

Honorable rector, I would like to ask you to issue your approval to initiate the inauguration ceremony.

Prof. RNDr. Mária Bauerová, CSc.,
prorektorka

Príhovor rektora UKF

Vážené slávnostné zhromaždenie,

je pre mňa veľkou čťou vás informovať, že Vedecká rada Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre na svojom zasadnutí dňa 21. mája 2009 schválila návrh Vedeckej rady Fakulty sociálnych vied a zdravotníctva na udelenie titulu „doctor honoris causa“

- významnému lingvistovi a kulturológovi, profesorovi **Ianovi Francis Hancockovi**, philosophie doctor, z Texaskej univerzity v Austine, Spojené štáty americké
a
- významnému kognitívnemu psychológovi a lingvistovi, profesorovi **Enchovi Nedyalkov Gerganovovi**, philosophie doctor, z Novej bulharskej univerzity v Sofii, Bulharsko.

Profesorovi **Ianovi Francis Hancockovi**, philosophie doctor, sa titul sa udeľuje za:

- mimoriadne významný prínos v oblasti rómskej lingvistiky a štandardizácie rómskeho jazyka,
- za významnú publikačnú tvorbu v oblasti rómskej histórie, osobitne holokaustu,
- a podporu spolupráce s Univerzitou Konštantína Filozofa v Nitre v odbore rómsky jazyk a kultúra.

Profesorovi **Enchovi Nedyalkov Gerganovovi**, philosophie doctor, sa titul udeľuje za:

- jeho mimoriadny prínos k rozvoju kognitívnej psychológie vo výskume krátkodobej pamäti,
- vedecký prínos v oblasti psycholingvistického výskumu rómskych detí,
- a podporu spolupráce s Univerzitou Konštantína Filozofa v Nitre v odbore rómsky jazyk a kultúra.

Vážené slávnostné zhromaždenie, som rád, že Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre môže udeliť titul doctor honoris causa takým významným osobnostiam ako je profesor **Ian Francis Hancock**, philosophie doctor, a profesor **Encho Nedyalkov Gerganovov**, philosophie doctor. S neobyčajným zadost'účením a radosťou, dávam z moci svojho úradu súhlas na udelenie čestného titulu „doctor honoris causa“ a slávnostnú inauguráciu týmto otváram.

Dear ladies and gentlemen, I am pleased that Constantine the Philosopher University in Nitra is honoured to award the honorary title Doctor honoris causa to the distinguished scientists: to professor Ian Francis Hancock, philosophiae doctor and to professor Encho Nedyalkov Gerganov, philosophiae doctor. As the rector of Constantine the Philosopher University in Nitra I am delighted to give the approval to award Doctor honoris causa honorary title and to commence the inauguration ceremony.

Prof. RNDr. Libor Vozár, CSc.,
rektor

Vaša Magnificencia,

ďakujem Vám za oboznámenie slávnostného zhromaždenia s výsledkami rokovania Vedeckej rady Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre a za Váš súhlas k inaugurácii.

Vážené slávnostné zhromaždenie,
vážené dámy a páni!

Je pre mňa veľkou ct'ou otvoriť slávnostný akt udelenia čestného titulu doktor honoris causa významnému kognitívnemu psychológovi a lingvistovi, profesorovi **Enchovi Nedyalkov Gerganovovi**, philosophie doctor, z Novej bulharskej univerzity v Sofii, Bulharsko, ktorý prispel k etablovaní odboru Rómsky jazyk a kultúra na Fakulte sociálnych vied a zdravotníctva Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre a ktorý bol iniciátorom spolupráce medzi Ústavom romologických štúdií na Fakulte sociálnych vied a zdravotníctva a Psychologickým ústavom Bulharskej akadémie vied v Sofii. Udelenie čestného titulu doktor honoris causa je prejavom úcty a uznania celej academickej obce našej alma mater za jeho celoživotnú vedeckú a pedagogickú prácu a spoluprácu s Univerzitou Konštantína Filozofa v Nitre.

Z poverenia Jeho Magnificencie, profesora doktora Libora Vozára, kandidáta vied, rektora Univerzity Konštantína Filozofa, prosím Jeho Honorabilitu docenta doktora **Miroslava Tvrdoňa**, philosophiae doctor, prorektora Univerzity Konštantína Filozofa o slávnostné laudácio.

On behalf of the Honourable Rector Libor Vozár, I would like to ask the Vice-rector associate professor Miroslav Tvrdoň, to present the festive laudatio on professor Gerganov.

Prof. RNDr. Mária Bauerová, CSc.,
prorektorka

**LAUDIATIO
FOR ENCHO GERGANOV**

Dear Prof. Vozar,

Dear Guests,

The well known Bulgarian Professor - Encho Gerganov is one of leading European specialists in the field of cognitive psychology and psycholinguistics. He was born on March 18, 1939 in Bulgaria. In 1962 he finishes Sofia University, the Faculty of Slavic languages, with specialization on Bulgarian language. Between 1968 and 1972 young Encho Gerganov was doing his Ph. D. at the Institute of Linguistics at the Russian Academy of Sciences in Moscow and in 1972 he defended a dissertation in the field of “Psycholinguistics” under the supervision of Prof. Rebeka Frumkina. Today we celebrate his entitlement with Doctor Honoris Causa for his grate contribution in the field of:

Cognitive psychology:

- finding new type of coding in short-term memory
- obtaining Bulgarian norms of word associations
- development of a system for evaluating pupils knowledge in Bulgarian language

Psycholinguistics:

- first research with Roma children in Bulgaria and Europe

The study at the Russian Academy of Science has a strong influence on his development as a researcher and as a scientist, because during his stay in Russia he was working with psycholinguists as Alexander Vasilevich, Alexey Alexeevich Leontiev and others. However another influence on his development had the meeting with west European scientists during the summer school in sociolinguistics in Belgium in 1974.

Throughout the years Prof. Encho Gerganov was working mainly on Bulgarian language using psycholinguistic and sociolinguistic approach.

At the moment Prof. Dr Encho Gerganov is a professor emeritus in cognitive psychology, psycholinguistics, psychological scaling and experimental psychology at the New Bulgarian University in Sofia, Bulgaria, where he has been working for the last 10 years. He starts his pedagogical work as a university teacher in 1967 at the Institute of Foreign Students in Sofia as an Assistant. There he continues till 1987 and he goes through the following stages: Assistant, Associate Professor, Head of the Research Laboratory on Applied Linguistics and Vice-Rector of the Institute. After 1987 he gets a position of a Professor at the Institute of Psychology at the Bulgarian Academy of Sciences. Between 1991 and 1995 he was a Director of the Institute of Psychology at the BAS. In 2000 he starts a work at the Department of the Cognitive

Sciences of New Bulgarian University in Sofia, where he was a Director of MA program in cognitive sciences for many years. Besides that he still works part time at the Institute of Psychology at BAS.

Encho Gerganov has been teaching psychology, psycholinguistics and cognitive sciences in a variety of Bulgarian and European universities. He is one of the founders of International Summer School in Cognitive sciences at the New Bulgarian University where each summer scientists from all over the world give lectures to international M.A. and Ph.D. students. Throughout the years Prof. E. Gerganov has been a supervisor of number of Ph. D. students and if today there are “Bulgarian psycholinguistic” and “Bulgarian cognitive psychology” schools it is due to his enormous work in the field.

Prof. E. Gerganov’s scientific interests are in the following areas:

Teaching Bulgarian Language

Acquisition of Bulgarian

Psycholinguistic problems of bilingualism

Cognitive aspects of language acquisition/learning

Psychological and language measurement of knowledge.

For the last 30 years he has been participating in many national and international conferences and symposiums as a key note speaker on the issues of language learning of Bulgarian and Roma children. He published scientific monographs and articles in

international journals. The most important publications of Prof. Gerganov are the following:

Gerganov E. Psychometric methods for assessment and evaluation of Bulgarian language acquisition. Sofia, Narodna prosveta, 1976, 170 pages.

Gerganov E. and others. Bulgarian norms of word associations. Sofia, Nauka i izkustvo, 1984, 272 pages.

Gerganov E. Memory and Semantics. Sofia, Nauka i izkustvo, 1987, 245 pages.

Throughout the years he has published many articles in most important linguistic, psycholinguistic and psychology journals in Bulgaria and in Europe.

Prof. E. Gerganov is one of the most active Bulgarian scientists who are fighting for the educational and language human rights of Roma people in Bulgaria and in Europe. In many national and international conferences he was speaking against East European countries' decision of placement of Roma children in special schools, because of lack of knowledge in the official language of the country.

Another area of active involvement E. Gerganov has in the process of desegregation of Roma ghetto schools in Bulgaria and in Europe.

With his active involvement in these activities he became very popular, not only among scientists but also in the NGO world. He is a member of the boards of some NGO-s and for many years he is a Director of the Board of Directors of "Diversity" Balkan Foundation

for Cross-cultural education and understanding based in Sofia, Bulgaria and with his activities in this field he became also famous in the Balkan countries.

For all his activities in the field of cognitive psychology, psycholinguistics and research on Bulgarian language The Scientific Board of the Constantine the Philosopher University is awarding Prof. Encho Gerganov with the title Doctor Honoris Causa.

Doc. PaedDr. Miroslav Tvrdoň, PhD.,
prorektor UKF

Laudatio for ENCHO GERGANOV

Vaše Magnificencie, Vaše Honorability, Vaše Spectability,
Vaša Excelencia, ctení hostia, vážené kolegyně a kolegovia,
milí študenti, dámy a páni,

náš inaugurant, významný bulharský profesor Encho Gerganov sa etabloval ako jedna z vedúcich osobností v Európe na poli kognitívnej psychológie a psycholingvistiky. Narodil sa 18. marca 1939 v Bulharsku. V roku 1962 ukončil štúdium na Sofia University, Fakulte slovanských jazykov v špecializácii na bulharský jazyk. Počas rokov 1968 až 1972 Encho Gerganov absolvoval doktorandské štúdium na Ústave lingvistiky Ruskej akadémii vied v Moskve a v roku 1972 obhájil svoju dizertačnú prácu v oblasti lingvistiky. Školiteľkou práce mu bola prof. Rebeka Frumkina. Dnes sme sa tu stretli pri príležitosti udelenia čestného titulu Doctor Honoris Causa prof. Gerganovi za jeho prínos v oblastiach:

Kognitívna psychológia, konkrétne za:

- objavenie nového typu kódovania v krátkodobej pamäti,
- vypracovanie bulharských noriem slovných asociácií,
- hodnotenie vedomostí v bulharskom jazyku.

Psycholingvistika, konkrétne za:

- prvý psycholingvistický výskum v Bulharsku a v Európe s rómskymi deťmi.

Štúdium na Ruskej akadémii vied významne poznačilo ďalšiu vedeckú kariéru prof. Gerganova, pretože počas tohto pobytu spolupracoval s takými významnými osobnosťami ako Alexander Vasilevich a Alexey Alexeevich Leontiev. Ďalším dôležitým medzníkom v jeho profesionálnej kariére bolo stretnutie so západoeurópskymi vedeckými pracovníkmi počas letnej školy v sociolingvistike v Belgicku, v roku 1974.

V súčasnosti je prof. Encho Gerganov, PhD., emeritným profesorom kognitívnej psychológie, psycholingvistiky, psychologického škálovania a experimentálnej psychológie na New Bulgarian University v Sofii. Tam prof. Encho Gerganov pôsobí posledných 10 rokov, avšak jeho začiatky sú späté s prácou univerzitného učiteľa na Ústave pre zahraničných študentov v Sofii. Tu pracoval od roku 1967 až do roku 1987 a prešiel nasledovnými pracovnými pozíciami: asistent, odborný asistent, riaditeľ Výskumného laboratória aplikovanej lingvistiky a viceprezident Ústavu pre zahraničných študentov. Po roku 1987 získal pozíciu profesora na Ústave psychológie na Bulharskej akadémii vied. Od roku 1991 do roku 1995 bol riaditeľom Ústavu psychológie na Bulharskej akadémii vied. V roku 2000 začal pracovať na Katedre kognitívnych vied na New Bulgarian

University v Sofii, kde dlhé obdobie bol riaditeľom MA (magisterského) programu kognitívne vedy.

Prof. Encho Gerganov, PhD., vyučuje psychológiu, psycholingvistiku a kognitívne vedy na rôznych bulharských a európskych univerzitách. Je jedným zo zakladateľov Medzinárodnej letnej školy v kognitívnych vedách na New Bulgarian University v Sofii, kde každé leto výskumníci z celého sveta prednášajú zahraničným študentom magisterského a doktorandského štúdia. Prof. Encho Ger-

ganov, PhD., je školiteľom študentov doktorandského štúdia a ak v súčasnosti existuje bulharská psycholingvistika a bulharská kognitívna psychológia, je to práve zásluhou jeho obrovského úsilia v tejto oblasti.

Vedecké záujmy Prof. E. Gerganova, PhD., pokrývajú nasledovné oblasti:

- Vyučovanie bulharského jazyka
- Psycholingvistické problémy bilingualizmu
- Kognitívne aspekty učenia sa jazyka
- Psychologické a jazykové meranie vedomostí

Za posledných 30 rokov sa prof. Gerganov zúčastnil mnohých národných a medzinárodných konferencií a sympózií ako hlavný prednášateľ o problematike učenia sa jazyka u bulharských a rómskych detí. Je autorom mnohých vedeckých monografií a vedeckých článkov v medzinárodných časopisoch.

Počas svojej aktívnej práce prof. Gerganov publikoval veľa príspevkov v odborných lingvistických, psycholingvistických a psychologických časopisoch v Bulharsku aj v Európe.

Prof. Gerganov je jedným z najaktívnejších bulharských vedcov, ktorí bojujú za práva minorít hlavne v oblasti vzdelávania a jazyka. Na mnohých národných a medzinárodných konferenciách vystúpil proti myšlienke východoeurópskych krajín umiestňovať rómske deti v špeciálnych školách z dôvodu nedostatočných vedomostí oficiálneho jazyka v krajine.

Ďalšou oblasťou, v ktorej sa aktívne podieľa sú mimovládne organizácie. Prof. Gerganov je členom rady niektorých neziskových mimovládnych organizácií a riaditeľom „Komisie riaditeľov diversity“ Balkánskeho fondu kroskultúrneho vzdelávania a porozumenia v Sofii. Vďaka jeho pôsobeniu v týchto inštitúciách je jeho meno známe v balkánskych krajinách.

Vážené slávnostné zhromaždenie,

je pre mňa cťou byť pri tom, keď UKF v Nitre tomuto vzácnemu človeku udelí čestný titul doctor honoris causa za jeho celo-

životnú tvorivú prácu v oblasti kognitívnej psychológie, psycholingvistiky a výskumu bulharského jazyka. Nech teda v dnešný deň ku všetkým prechádzajúcim oceneniam pribudne aj ocenenie našej, slovenskej vedeckej society.

Doc. PaedDr. Miroslav Tvrdoň, PhD.,
prorektor UKF

Ďakujem Jeho Honorabilite, docentovi doktorovi **Miroslavovi Tvrdoňovi**, philosophiae doctor, prorektorovi Univerzity Konštantína Filozofa za slávnostné laudácio.

Prosím Jej Honorabilitu, profesorku doktorku **Evu Malú**, kandidátku vied, prorektorku Univerzity Konštantína Filozofa a promótoru dnešnej slávnosti, aby v zmysle našich akademických a univerzitných zvyklostí vykonala slávnostný akt inaugurácie.

I would like to ask the Promoter of the present ceremony, professor Eva Malá, the vice-rector at Constantine the Philosopher University in Nitra, to proceed with the inauguration ceremony.

Prof. RNDr. Mária Bauerová, CSc.,
prorektorka

Slávnostný sľub inauguranta

Summum consilium Universitatis Constantini Philosophi Nitriensis non ignorans, quantum tu, vir clarissime et eminentissime, qui operis tuis insignibus memoriam humanam brevis temporis indagantibus progressum psychologiae cognitivae adjuvisti aequae ac studiis tuis psycho-linguistice inquirendi liberos Romanorum ad incrementum huius doctrinae valde contribuisti nec non ope tua societatem et cooperationem cum Universitate Constantini Philosophi Nitriae in disciplina linguae culturaeque Romaniana expeditivisti, de lumine sapientiae salutifero totum terrarum per orbem propagando meritis sis.

Hoc consilium in conventu suo solemni habito communi applausu decrevit, ut Tu, Excelencia Encho Nedyalkov Gerganov in numerum doctorum scientiarum et artium honoris causa recipereris.

Quod consilii nostri consultum cum summa Rei Publicae Slovacae potestate confirmatum esset, a te, vir eminentissime, petimus, ut in hoc consensu sollemni summum illum et unicum, quo te Universitas studiorum nostra ornare potest, honorem accipias.

Prius autem sponsio sollemnis tibi suscipienda est.

Najvyššia rada UKF v Nitre si je vedomá toho, ako veľmi Ty, slávny a významný muž, ktorý si sa významným vedeckým prínosom v rozvoji kognitívnej psychológie vo výskume krátkodobej pamäti a v oblasti psycholingvistikého výskumu rómskych detí, ako aj osobnou angažovanosťou pri rozvíjaní spolupráce s Univerzitou Konštantína Filozofa v Nitre v odbore rómsky jazyk a kultúra, zaslúžil o rozšírenie svetla múdrosti po celom svete.

Táto rada sa na svojom slávnostnom zasadnutí jednomyselne rozhodla, aby si Ty, Excelencia Encho Nedyalkov Gerganov, bol prijatý do počtu dr. h. c.

Pretože toto rozhodnutie bolo potvrdené najvyššou mocou Slovenskej republiky, prosíme Ťa, muž význačný, aby si na tomto zasadnutí prijal vedeckú najvyššiu poctu, ktorú Ti chce naša univerzita udeliť.

Najprv však musíš vziať na seba slávnostný sľub.

Spondebis igitur:

Primum, te huius Universitatis, in qua summum in scientiis gradum ascenderis, piam perpetuo memoriam habiturum eique auctoritate auxilio consiliis tuis numquam defuturum? Dein, scientiarum studia, sicut adhuc facere semper consuevisti, provehere non desiturum, ut veritas propagetur et lux eius, qua salus generis humani continetur, terrarum orbem illustret?

Haec Tu ex animi Tui sententia spondebis ac polliceberis?

Budeš sľubovať teda:

Najprv, že budeš vždy s láskou spomínať na túto univerzitu, na ktorej vystúpiš na najvyšší stupeň vedecký, a že nikdy jej neodoprieš vážnosť, pomoc, radu.

*Ďalej, že budeš pokračovať vo vedeckej činnosti ako doteraz, aby sa pravda rozšírila a jej svetlo, ktoré obsahuje spásu ľudstva osvietilo svet.
Sľubuješ toto a zaväzuješ sa k tomu z vnútorného rozhodnutia?*

E n c h o N e d y a l k o v G e r g a n o v

SPONDEO AC POLLICEOR

**Itaque iam nihil impendit, quominus honores, quibus Te senatus
Constantini Philosophi Universitatis Nitriensis ornare cupit, Tibi
impertiamus.**

**Ergo ego promotor legitime constitutus, TE, Excelencia Encho
Nedylkov Gerganov, vir doctissime, SCIENTIARUM
PHILOSOPHICARUM doctorem honoris causa creo, creatum
renuntio, omniaque doctoris scientiarum iura et privilegia in Te confero,
cuius rei in fidem hoc diploma Universitatis sigillo firmatum Tibi in
manus trado.**

*Teda už nič nebráni, aby sme Ti udelili pocty, ktoré Ti senát UKF
v Nitre túži udeliť.*

*Preto ja, zákonom ustanovený promótor, Teba, Encho Nedyalkov
Gerganov, učený muž, činím doktorom filozofických vied a za takého
Ťa vyhlasujem a udeľujem Ti všetky práva a výsady doktora vied a na
dôkaz tejto veci Ti do rúk odovzdávam diplom univerzity zapečatený
veľkou pečaťou.*

Vážené slávnostné zhromaždenie,
vážené dámy a páni!

z poverenia Jeho Magnificencie, rektora Univerzity Konštantína Filozofa si dovoľujem v mene Vedeckej rady Univerzity Konštantína Filozofa, Vedeckých rád fakúlt, v mene celej akademickej obce, čo najsrdečnejšie zablahoželať profesorovi **Enchovi Nedyalkov Gerganovovi**, philosophie doctor, k udeleniu čestného titulu doctor honoris causa Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Vážený pán profesor, prosím Vás o inauguračný príhovor.

On behalf of all members of this ceremony, let me congratulate professor Encho Nedyalkov Gerganov, philosophie doctor, on being awarded the degree Doctor Honoris Causa at Constantine the Philosopher University in Nitra.

Ladies and gentlemen, I would like to give the floor to honoree professor Encho Nedyalkov Gerganov, philosophie doctor to give his inauguration speech.

Prof. RNDr. Mária Bauerová, CSc.,
prorektorka

Acceptance speech

Dear friends,

I am very happy to be here. I am deeply honored by the title *Doctor honoris causa at Constantine the Philosopher University in Nitra* which the Scientific Council of the Constantine the Philosopher University bestowed me and I would like to express my deepest gratitude.

When I was told about this, two distinct names sprang to mind - Constantine the Philosopher - the creator of the Slavic Alphabet, and Prince Nikolai Trubetzkoy - the founder of a new linguistic discipline Phonology and one of the leading scientists at the Prague School of structural linguistics. In my research on the phonological and semantic representation of linguistic units in the Human cognitive system, I have obtained psychological evidence of both the role of the Alphabet in memory processes and the psycholinguistic reality of the key concept of markedness, put forward by Trubetzkoi.

Let me start with the Alphabet. One of the earliest consequences of the Cognitive revolution in Psychology, in the middle of the 20th Century is the three-component model of Human memory. According to this model, input information is processed by

three different memory storages - sensory memory, short-term memory and long-term memory. It was assumed that different types of information were coded in different memory storages. The English psychologist Conrad suggested that the type of memory errors reflect the kind of memory coding. As he hypothesized that the information in short-term memory is coded with the acoustic-articulatory code, he expected a high percentage of memory errors between acoustically similar speech sounds. In a short-term memory experiment he obtained data which supported this hypothesis. The percentage of confusions between acoustically similar speech sounds like /ta/ - /da/, /pa/ - /ba/, /ka/ - /ga/ is greater than the percentage of errors between acoustically dissimilar ones.

I conducted Conrad's experiment with Bulgarian native speakers. In my experiment Bulgarian letters were presented as stimulus material. The percentage of memory errors in the Bulgarian confusability matrix supported Conrad's findings. In addition, there were significantly more errors between pairs of letters which are neighbors in the Bulgarian alphabet like /r/-/s/, /p/ - /r/. This means that besides the acoustic-articulator code there is an additional ***alphabetical*** code in the coding space of short-term memory. Alphabetical order is conventional and is learned during the acquisition of literacy. Thus, it can be regarded as

semantic code. As the information in long-term memory is presented in semantic code, this finding can be added to the other arguments against the separation of short-term and long-term memory. Indeed, the later development of memory models included short-term storage as part of long-term memory and called it working memory. Alphabetical order is a very efficient memory cue in Human information processing.

I would like to continue with the psychological reality of markedness. First, I will discuss these issues in the area of phoneme representation in working memory. After that I will present some interesting examples of antonymous representations in semantic memory in cross-cultural perspective. Let us start with phoneme representation in working memory.

Following Trubetzkoi, one of the members of voiced-voiceless correlative pairs is marked and the other is unmarked. The voiceless members in these pairs are unmarked by definition. The

voiced members are confused with their corresponding voiceless ones more often than the opposite. According to the famous psychologist Amos Tversky, the percentage of confusability can be regarded as a measure of the psychological distance between two consonants in cognitive or memory space. In the memory experiments mentioned above, the psychological distances are measured in both directions. Thus, we were able to test the symmetry axiom in the case of psychological distance. When we present for instance /d/, the percentage of confusing it with *III* is 4%. However, when we present /t/, the percentage of confusing with /d/ is 1,6%. The difference between these values is statistically significant. This means that the psychological distance from /d/ to *III* is less than the distance from /t/ to /d/. Tversky developed a theory in which the asymmetrical relations can be interpreted in terms of archetype-derivative, unmarked-marked, prototype-variant relations. The distance from archetype, unmarked, prototype members to the correspondent derivative, marked, variant members is greater than vice versa. The asymmetrical data from the Bulgarian confusability matrix confirms the unmarked-marked relations in all Bulgarian voiceless-voiced consonant pairs. This represents evidence about the psychological reality of the important phonological concept -

markedness. The alphabetical and unmarked-marked organization of verbal material in working memory is very important for cognitive functioning. For instance, these mechanisms could be taken into account in learning processes. On the basis of these findings, I developed a schema for literacy education in which the letters of unmarked consonants are learned by children before the letters of correspondent marked consonants. This schema was tested in literacy education of Bulgarian and Roma children by my doctoral student and colleague Hristo Kyuchukov. The results showed high

efficiency of learning of grapheme-phoneme correspondences when the letters were introduced according to the schema mentioned above.

Now I would like to say a few words about antonymous representations in semantic memory in the framework of markedness. One source of data for successful bidirectional measure of the psychological distances between members of antonymous pairs in semantic space is the free association test proposed by Galton at the end of the 19th century.

The standard procedure for collecting data using this test is as follows: a stimulus word is given to many participants with the instruction to say or write the first other word which comes into their mind. All word-associations of the participants are arranged on a frequency count. The percentage of a word elicited as the association to a given word can be regarded as a measure of psychological distance from stimulus word to the word-association.

Let me give an example. In the Bulgarian free association experiment with the participation of 1000 Bulgarians, the word **DAY** as stimulus elicited word associations like *night* (255 times), *bright* (73 times); *sunny* (57 times); *big* (53 times); *nice* (45 times); *long* (40 times), etc. The word **NIGHT** as stimulus elicited the following word associations: *dark* (173 times); *day* (145 times); *black* (47 times); *stars* (46 times); *moon* (46 times); *long* (18 times) etc. In the above examples the distance from DAY to NIGHT

(25,5%) is less than the distance from NIGHT to DAY (14,5%). In this case the higher the percentage, the shorter the distance from the stimulus word to the word association. This means that the psychological distance from NIGHT to DAY is greater than vice versa. According to the theory of asymmetric psychological distance, the archetype - the unmarked word - in this pair is NIGHT, and DAY is the derivative of NIGHT, or the marked word in this pair of opposites. We could say that for Bulgarians NIGHT is the more common archetype.

A cross-cultural investigation of the association norms of seven languages revealed only one pair of opposites for which both directions could be measured - BLACK and WHITE. This allowed us to determine the archetype, or the unmarked member, of this pair in 7 cultures. American, German, French, Russian and Belorussian cultures have WHITE as archetype. Bulgarian and Kirghiz cultures are characterized by the BLACK archetype.

A further direction of study is the cultural archetypes of ethnic groups within one country. In collaboration with my students and colleagues I gathered free associations from two more ethnic groups in Bulgaria - Roma and Turkish people. Association data from Bulgarians are available in the Bulgarian norms of word

associations. In the free association experiments with Roma and Turkish participants we included in the set of stimulus words the pairs DAY-NIGHT and BLACK-WHITE. Analyzing all associative data we found that Bulgarians have as archetypes NIGHT and BLACK. The archetypes of the other two cultures - Roma and Turkish, are DAY and WHITE respectively. In addition, the results from a survey carried out across EU countries show that Bulgarians express the highest pessimism in comparison to all other European countries. The NIGHT-BLACK archetypes could further contribute to and could be used as a possible interpretation of these results.

As it was shown, the concept of markedness has powerful operational and productive capacity. It can be applied successfully in many areas of cross-linguistic research and cross-cultural Psychology.

In conclusion, I have to say that although I am Bulgarian, my optimism about overcoming the traditional Bulgarian pessimism is very high. I believe that Bulgaria will soon be a fully integrated member of the European Union, as well as that it will adopt the positive archetypes of other countries.

Thank you very much for your attention!

prof. Encho Nedyalkov Gerganov, PhD.

Q. B. F. F. Q. S.

SUMMIS AUSPICIIS REI PUBLICAE SLOVACAE

CONSTANTINI PHILOSOPHI UNIVERSITAS NITRIENSIS
ET NOS RECTOR MAGNIFICUS, ORDINIS PHILOSOPHICI DECANUS
PROMOTORQUE RITE CONSTITUTUS
LECTURIS SALUTEM.
SENATUS CONSTANTINI PHILOSOPHI UNIVERSITATIS NITRIENSIS
ANTIQUUM AC LAUDABILEM MOREM MAIORUM SEQUENS
AC VIROS IN COGNITIONE RERUM INDAGANDA SAGACISSIMOS
LITTERISQUE ET OPERIBUS SUIS PRAECIPUOS,
QUI DE DOCTRINA EXPOLIENDA ET HUMANITATE PROMOVENDA
MIRUM IN MODUM MERITI SUNT, HONORIBUS ACADEMICIS
ORNARE CUPIENS,
IN CONVENTU SUO LEGITIMO
COMMUNI CONSENSU DECREVIT, UT VIR EMINENTISSIMUS
HANS WERNER EROMS
HONORIS CAUSA
IN CONSTANTINI PHILOSOPHI UNIVERSITATE NITRIENSI IN
DOCTORUM SCIENTIARUM NUMERUM RECIPERETUR.
QUOD SENATUS UNIVERSITATIS CONSULTUM
CUM A SUMMA REI PUBLICAE SLOVACAE CONFIRMATUM ESSET,
NOS HUNC VIRUM PERILLUSTREM,
PRO TOTIUS VITAE EIUS OPERIS CUM INGENIO AC SOLLERTIA
FACTIS,
QUIBUS STUDIUM LINGUISTICAE GERMANICAE
ET ARTEM EIUSDEM DISCIPLINAE DOCENDAE AUCTUS EST
ET INSIGNI MODO CURSUM NOVUM SCIENTIAE LINGUISTICAE
RESPECTU INTERNATIONALI HABITO EXPEDIVIT
AEQUE AC PRO MAGNA EIUS OPE, QUA SOCIETATEM ET
COOPERATIONEM
UNIVERSITATIS CONSTANTINI PHILOSOPHI NITRIAE
CUM UNIVERSITATE PASSAVIENSI ADIUVIT,
SCIENTIARUM PHILOSOPHICARUM DOCTOREM
CREAVIMUS CREATUMQUE RENUNTIAMUS AC OMNIA, QUAE
HUNC HONOREM SEQUUNTUR,
IURA ET PRIVILEGIA IN EUM CONTULIMUS
IN CUIUS REI FIDEM HASCE LITTERAS MAIORE UNIVERSITATIS
SIGILLO SANCIENTAS CURAVIMUS

DATUM NITRIAE DIE PRIMO MENSIS DECEMBRIS ANNO MMVIII

Návrh na udelenie čestného titulu

Profesor ENCHO GERGANOV **„doctor honoris causa“**

(Dokument)

Dôvody návrhu:

Udelenie čestnej vedeckej hodnosti “doctor honoris causa” za:

- vedecké výsledky v oblasti psycholingvistiky,
- podporu spolupráce s UKF na rozvoji odboru: Rómsky jazyk a kultúra.

Za prínos:

- v oblasti kognitívnej psychológie – nový systém kódovania v krátkodobej pamäti,
- v oblasti bulharských noriem slovných asociácií,
- v oblasti experimentovania s bulharským jazykom,
- v oblasti testovania poznania žiakmi bulharského jazyka,
- v oblasti psycholingvistických experimentov s rómskymi deťmi v Bulharsku a Európe.

Pracuje na New Bulgaria University v Sofii, Bulharsko a v Ústave Psychológie Bulharskej akadémie vied.

Narodil sa 18. marca 1939 v meste Stará Zagora v Bulharsku.

Vzdelanie:

- 1962 – Bulharská filológia na Sofijskej univerzite Sv. Klimenta Ochridského na fakulte slovanských filológií
- 1972 – obhajoba dizertačnej práce: Moskovská Štátna Univerzita v odbore Psycholingvistiky

Niektoré životopisné údaje

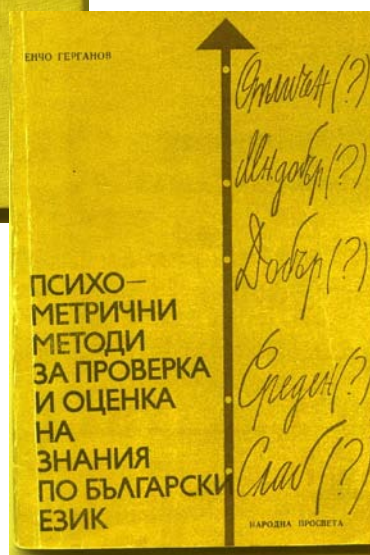
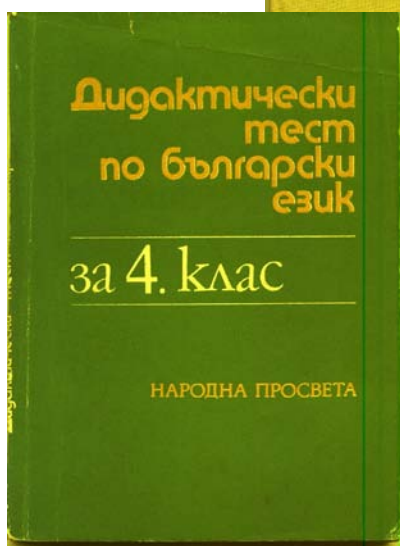
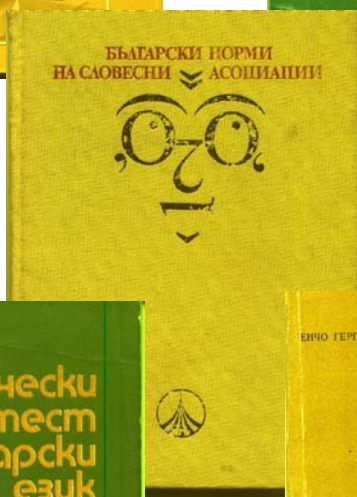
- 1967 – 1987 – práca v Inštitúte pre zaraničných študentov v Sofii ako asistent, docent a riaditeľ laboratória pre aplikovanú lingvistiku a ako prorektor

Pôsobenie v Ústave psychológie BAV

- 1987 – vymenovaný za profesora, pracuje v Ústave psychológie Bulharskej akadémie vied
- 1991 – 1995 – riaditeľ Ústavu psychológie Bulharskej akadémie vied
- 2000 – New Bulgaria University, Sofia, Oddelenie kognitívnych vied

Publikačná činnosť

- Po inaugurácii publikuje v oblasti kognitívnej psychológie
- Publikácie – monografie a články v Bulharsku, Rusku a v ďalších európskych štátoch
- Témy publikácií: problem kognitívnej lingvistiky, kognitívnej psychológie a psycholingvistiky

Vedecké záujmy prof. Encha Gerganova

- Výučby bulharského jazyka
- Metódy osvojenia bulharčiny
- Psycholingvistické problem bilingvizmu
- Kognitívne aspekty osvojenia si jazyka a vyučovania
- Psychologické merania znalosti jazyka

Aktivity prof. E. Gerganova

- Člen redakčných rád bulharských a európskych lingvistic-
kých a psychologických časopisov
- Riaditeľ Výboru balkánskych nadácií v Sofii (Bulharsko)

Prínos prof. E. Gerganova

- Pre vzdelávanie rómskych detí v jazyku
- Autorstvo experimentov s rómskymi deťmi v Bulharsku
a Európe v otázkach desegregácie a vzdelávania v špeciál-
nych školách

Činnosť v oblasti rómskeho vzdelávania v 90. rokoch

- Výskumy s rómskymi žiakmi a rodičmi v Bulharsku
- Spoločné publikcie E. Gerganova a H. Kyuchukova o vzde-
lávaní rómskych detí v Bulharsku

An interview
with professor ENCHO GERGANOV

Prof. Gerganov, what is the mile-stone in your way to science?

My three years doctoral study in the Institute of Linguistics of last Soviet Academy of Science in Moscow was definitely the most important period of my life when I gained a powerful impetus to my further development as a scientist. I was very happy to be a doctoral student of Rebecca Markovna Frumkina who organized at that time unique Saturday seminars at her home. This was a wonderful scientific circle where we discussed the results of our research studies, many issues related to research methodology and Philosophy of Science. Each meeting of this seminar was a triumph of the Spirit. Rebecca Markovna invited distinguished scientists from many scientific areas to present at our seminars. She always kept the Spirit of Science in our research group, provoked and encouraged our critical and creative thinking. As an active participant in these seminars I had to read and to study a lot of papers and books on psycholinguistics, cognitive psychology, research methodology including designing experiments, theory and methods of psychological measurement, statistical methods for data analysis etc. During these three years I acquired a lot of basic knowledge and

skills for research which empowered my work in the next periods of my professional life.

I know that you are interested in education very much. Where is this interest coming from?

First of all, I like to teach and to work with young people. Many students have worked out their master and doctoral theses under my supervision. Second, after finishing my doctoral study and returning to my country I found that Bulgarian education could be improved, especially in the area of the assessment of the students' academic achievements. At that time I developed research program on assessment and evaluation in education. This experimental research showed that the evaluation practice currently established in schools had a very low reliability and validity. After that I suggested using objective testing and developed one of the first achievement tests for measuring Bulgarian language acquisition. Unfortunately, the educational system in Bulgaria is very conservative and resistant to innovation. After the change of our political system to democracy and market economy we hoped that the educational system would change quickly but this did not happen. That is why very creative

academic people decided to establish new educational institutions. One of them is New Bulgarian University with new educational philosophy. I was very happy to be among its creators. Many new practices were implemented in our university. For instance, we were the first in Bulgaria to establish a higher education assessment center, where new methods and procedures including objective testing have been developed for improving the processes of entrance exams and multicomponent assessment of students' academic achievement. The motto of our university is ***Ne varietatem timeamus***. For almost 20 years New Bulgarian University has followed this motto developing and improving the academic space and philosophy.

You agreed to carry out together with me experimental research on the attitude of Bulgarian Roma People toward Education...

It was a challenge for me to do such kind of research. When you suggested to me doing this research, I already had carried out analogical surveys in the area of continuing education. Together with my colleagues, social psychologists and sociologists, I performed two surveys in a period of 5 years to study the attitude of Bulgarians toward continuing education and the factors which impacted positive

attitude. It was found that the higher the education of the respondents the more positive attitudes toward continuing education they have. These results and many other experiences with educational programs kept my interest in education as a powerful instrument for Human development. Moreover I was strongly impressed when we found that education not only helps Roma children integrate into the society they live in, but also provides a powerful instrument for utilizing their creative potential and their abilities.

What are your recent research interests?

Recently, I have been interested in developing methods for revealing of concept maps. More specifically, it is interesting to find out if and how concept maps are changed as a result of learning processes. Now there are intensive studies on these issues. Reliable and valid methods for studying the processes of conceptual mapping and conceptual changes could give opportunity to use the results in the practice of educational assessment and evaluation. Another focus of interest is a new approach for measuring personality traits. The results of my first psychometric studies with the application of so called unfolding technique to measure extraversion and neurotism are very promising. I also intend to continue my work on cross-

cultural study of archetypes in antonymous pairs DAY-NIGHT, BLACK-WHITE and GOODNESS-BADNESS by alternative approaches like Response Time (RT) in lexical access paradigm. More specifically, I expect that RT for archetype members of these pairs will be shorter in comparison with the correspondent variant members.

Have you got any impressions of Constantine the Philosopher University?

I learned about your University from its Internet site. Although I need to look deeper into the structure of universities programs in order to get more information, I am deeply impressed by the philosophy and mission of the Constantine the Philosopher University. I particularly liked the statement that the university “is an open type of an university which enforces the multicultural principles of education and offers a unique professional profile of each student”. This is very closed to the needs of both individuals and society.

Doc. Ph.D. Hristo Kyuchukov, DrSc.

Rozhovor
s prof. ENCHO GERGANOVOM

Vážený pán profesor, čo je mil'nikom na Vašej ceste vo vede?

Moje trojročné doktorandské štúdium na pôde Inštitútu lingvistiky bývalej Sovietskej akadémie vied v Moskve bolo v plnom rozsahu najdôležitejšou etapou môjho života. Práve v tomto období som získal nevyhnutné stimuly k mojej ďalšej vedeckej práci. Bolo pre mňa ct'ou a potešením byť doktorandom p. Rebecci Markovny Frumkiny, ktorá organizovala na danú dobu výnimočné sobotné semináre u nej doma. Bol to úžasný vedecký krúžok, na ktorom sme diskutovali o výsledkoch našej vedeckej práce. Každé takéto stretnutie bolo istým spôsobom víťazstvom nášho ducha. Rebecca Markovna pozývala na tieto stretnutia uznávaných odborníkov rôznych vedných odborov. Vždy sa na stretnutiach so študentmi snažila o udržanie „ducha vedy“, ktorý by vyprovokoval a podporil naše kreatívne myslenie. Ako aktívny účastník týchto seminárov som musel čítať mnoho príspevkov, kníh a štúdií z oblasti psychologvistiky, kognitívnej psychológie, výskumnej metodológie, vrátane navrhovania rôznych experimentov, teórií a metód psychologických a štatistických meraní. Počas tohto obdobia som získal mnoho vedeckých vedomostí a zručností, ktoré pozitívne ovplyvnili moju prácu v ďalšom období môjho profesionálneho života.

Viem o Vás, že máte veľký záujem o vzdelávanie. Odkiaľ pramení ten entuziazmus?

V prvom rade veľmi rád učím a pracujem s mladými ľuďmi. Mnoho z nich pracovalo na magisterských a doktorandských prácach pod mojím dozorom. Po druhé, po ukončení môjho doktorandského štúdia a návrate domov som si uvedomil, že bulharské vzdelávanie by malo byť podporené najmä v oblasti hodnotenia študentských výsledkov. V tom období som rozvinul vedecký program o hodnotení vo vzdelávaní. Experimentný výskum ukázal, že spôsob hodnotenia zavedený v školách bol veľmi nespoľahlivý a neoprávnený. Po tomto zistení som navrhol používanie objektívneho testovania a rozvinul som jeden z prvých testov merajúcich bulharské jazykové vedomosti. Bohužiaľ, vzdelávací systém v Bulharsku je veľmi konzervatívny a odolávajúci inováciám. Po zmene nášho politického systému sme dúfali, že sa vzdelávací systém rýchlo zmení, ale bohužiaľ k tomu nedošlo. Preto sa kreatívny ľudia z akademického prostredia rozhodli zriadiť nové vzdelávacie inštitúcie. Jednou z nich je Nová bulharská univerzita s novou filozofiou vzdelávania. Bolo pre mňa čťou byť v tíme týchto tvorcov. Na našej univerzite bolo implementovaných mnoho nových postupov a metód. Boli sme napríklad prví zriaďovatelia vyššieho vzdelávacieho hodnotiaceho centra v Bulharsku, rozvíjajúceho nové metódy a procesy vrátane objektívneho testovania. Mottom našej univerzity je *Ne varietatem timeamus*. Už takmer 20 rokov Nová bulharská univerzita funguje v zmysle tohto motta podporujúc akademický priestor a filozofiu.

Súhlasili ste s realizáciou experimentálneho výskumu založenom na postoji bulharských Rómov ku vzdelávaniu...

Bola to pre mňa výzva robiť takýto druh výskumu. Keď ste mi navrhli, aby som sa zapojil do tohto výskumu, ja som už mal za sebou analogický prieskum v oblasti ďalšieho vzdelávania. Spolu s mojimi kolegami, psychosociológmi a sociológmi, som v období piatich rokov spracoval dva výskumy upriamujúce pozornosť na postoj Bulharov k ďalšiemu vzdelávaniu. Prieskumy ukázali, že respondenti s vyšším vzdelaním mali pozitívnejší postoj k ďalšiemu vzdelávaniu. Tieto výsledky spolu s ďalšími skúsenosťami so vzdelávacími programami povzbudili môj záujem o vzdelávanie, ako o vplyvný prostriedok rozvoja človeka. Okrem iného som bol ohromený zistením, že vzdelávanie nielen pomáha integrácii Rómskych detí do spoločnosti, v ktorej žijú, ale je tiež významným prostriedkom využitia ich kreatívneho potenciálu a schopností.

Aké sú Vaše súčasné vedecké záujmy?

V súčasnosti sa zaujímam o rozvoj metód odhaľujúcich pojmový aparát. Je zaujímavé zisťovať či a ako sa mení pojmový aparát ako výsledok procesu vyučovania. Momentálne prebiehajú v danej oblasti intenzívne štúdie. Osvedčené a platné metódy skúmania procesov pojmového aparátu a konceptuálnych zmien by mohli poskytnúť príležitosť na využitie výsledkov hodnotenia vzdelávania v praxi. Ďalšou oblasťou záujmu je nový prístup k hodnoteniu osobnostných črt. Výsledky mojej prvej psychometrickej štúdie s aplikovaním tzv.

odhaľujúcej techniky poukazujúcej na extroverziu a neurotizmus sú veľmi sľubné. Mám taktiež v pláne pokračovať vo svojej štúdií všekultúrnych archetypov protikladov DEŇ-NOC, ČIERNY-BIELY, DOBRO-ZLO. Predpokladám, že reakčný čas archetypov komínaných dvojíc bude kratší v porovnaní s príslušnou variantou.

Aké máte dojmy z Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre?

O univerzite som sa v prvom rade dozvedel z jej internetovej stránky. Taktiež som si musel detailnejšie preštudovať štruktúru univerzity a jej študijných programov. Som ohromený jej samotnou filozofiou a poslaním. Veľmi ma zaujalo vyjadrenie, že „Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre je otvoreným typom univerzity presadzujúcej multikultúrne princípy vzdelávania a zabezpečujúcej jedinečný profesionálny profil každého študenta“. Tento postoj je veľmi blízky potrebám oboch zúčastnených strán - spoločnosti ako aj individualít.

Doc. Ph.D. Hristo Kyuchukov, DrSc.

Edícia

Doctor honoris causa, zv. 16

Encho Nedyalkov Gerganov

Vydala Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Zostavila Ing. Mgr. Táňa Palkovičová

Editor Doc. Ph.D. Hristo Kyuchukov, DrSc.

Návrh obálky

a fotografie Bc. Lubo Balko

Vydanie prvé

Strán 62

Rok vydania 2009

Tlač ŠEVT a.s. Bratislava

ISBN 978-80-8094-656-2

EAN 9788080946562